

“Sürdürülebilir Kentleşme ve Kentlilik” Sempozyumu

(Sustainable Urbanization and Urbanity)

29-30 Nisan 2011 Malatya / Türkiye

I. Sempozyum Hakkında Genel Bilgiler

Çevresindeki entelektüel birikimi ortaya çıkarmayı, harekete geçirmeyi ve geliştirmeyi amaçlayan bir sivil toplum kuruluşu olan BİLSAM'ın öncülüğünde Fırat Kalkınma Ajansı, Malatya Kent Konseyi, Malatya Mimarlar Odası, Malatya İnşaat Mühendisleri Odası ve Malatya Şehir Plancıları Odaları işbirliğiyle 29-30 Nisan 2011 tarihleri arasında Malatya Ramada Otel'de “Sürdürülebilir Kentleşme ve Kentlilik” temalı ulusal boyutta bir sempozyum gerçekleştirildi. Ulusal ölçekte düzenlenen bu sempozyumda tarihten günümüze önem ve güncelliğini kaybetmeyen kent konusu, 54 bildiri, 3 panel ve 1 konferansta 40 ayrı kurumdan 70 katılımcı tarafından farklı yönleriyle ele alındı. Sempozyumun BİLSAM'ın öncülüğünde Malatya'daki birçok sivil toplum kuruluşu ile kamu kurumunun işbirliğiyle düzenlenmesi sempozyuma ölçeği ve konusunun ötesinde çok daha farklı bir anlam kattı.

Sempozyumda kentleşme ve kentlileşme konusu katılımcılar tarafından ekonomik, sosyal, siyasal, fiziksel, kültürel, tarihsel ve idari açıdan kapsamlı bir şekilde irdelendi. Kentleşme ve kentlileşme süreçlerini ortaya çıkartan nedenler başta olmak üzere bu süreçlerin zaman ve mekana göre ortaya çıkarttığı fırsat ve sorunlar sempozyum süresince farklı yönleriyle ele alındı. Kentleşme ve kentlileşme kavram ve süreçlerinin çok boyutlu bir içeriğe sahip olması sempozyumda sunulan bildirilerin yaklaşık %60'nın sosyal %40'ının da mühendislik alanında olmasını beraberinde getirmiştir. Mühendislik alanında sunulan bildirilerde planlama, altyapı, üstyapı, çevre, afet vb. konular teorik ve pratik yönleriyle ele alındı. Sosyal alanda sunulan bildirilerde kentleşme ve kentlileşme süreçlerinin ortaya çıkışı, gelişim süreci ve neden olduğu sorunlarla ortaya çıkarttığı fırsatlar ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel yönleriyle ortaya konuldu.

II. Sempozyum Kapsamında Kentleşme ve Kentlilik Konusunda Ortaya Çıkan Görüş ve Düşünceler

Sempozyum süresince kentleşme ve kentlilik konusu farklı yönleriyle ele alındı. Sempozyumda ortaya konulan görüş ve düşünceler maddeler halinde kısaca aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

1. Kentler, insanlığın tarihsel yürüyüşü içinde insanoğlu tarafından ortaya çıkarılan en orijinal ve en karmaşık yapılardır. Bu yönüyle, insanların potansiyel yeteneklerinin ortaya çıkabildiği; sürdürülebilir yaşam şartlarının sağlanabildiği kentler kurmak o bölgede yaşayan insanların en önemli başarısı kabul edilmektedir. Dahası, kurulan bu kentler, bir coğrafyada yaşayan insanların üretkenliği, dayanışma kültürü, estetik anlayışı ve farklılıklara karşı tutumlarının açık bir göstergesidir.

2. Günümüz dünyası hızlı bir kentleşme eğilimi içindedir. Artık dünya nüfusunun yarıdan fazlası, Türkiye nüfusunun ise %75'inden fazlası kentlerde yaşamaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilir kentleşme, kentlilik, kent mimarisi, kent sosyolojisi, kent yönetimi, kent kimliği vb. konularda sürekli bir araştırma, geliştirme ve iyileştirme çabası içinde olmak önem arz etmektedir.

3. Sürdürülebilir kalkınma; kaynak kullanımında kuşaklar arası hakkaniyetin sağlanarak sosyal, ekonomik ve çevresel alanlarda dengeli gelişmeyi öngörmektedir. Bu anlamda adalet, özgürlük, eşitlik, hukuk, hakkaniyet, şeffaflık, ahlakilik, insan hakları, insan onuru ve haysiyeti gibi değer ve ilkelerin esas alındığı bir kentsel gelişim yaklaşımı geliştirmek esas alınmalıdır.

4. Türkiye'de kentleşmede istenilen seviyeye gelinememesinin en önemli sebepleri; kontrolsüz ve hızlı bir göç sürecinin yaşanması, plansız ve kaçak yapılaşmanın ortaya çıkması, projersiz yapı üretimleri, imar afları ve sonuçlarının tartışılmaması, yerel yönetimde sürekliliğin sağlanamaması, bina üretiminde yüksek kazanç beklentisi nedeniyle niteliksiz malzeme ve işgücü tercih edilmesi, ulusal veya bölgesel yapılaşma ve kentleşme politikaların oluşturulmaması, ustalık, taşeronluk ve müteahhitlik kriterlerinin net olmaması, isteyen herkesin sektöre kolayca girebilmesi, yerel yönetimlerin yetersiz kalması ve yeterli teknik eleman bulundurulmaması, üretim sırasında kullanılan standartların güncelliğini yitirmiş olması, sorunların planlı yaklaşım yerine kriz yönetimi ile çözülmeye çalışılması, personel alımlarının plansız yapılması, liyakat ve ehliyetin aranmaması olarak sıralanabilir.

5. Dünyada yaşanan küreselleşme süreci ülkelerin yanı sıra kentler arası rekabeti de artırmıştır. Küreselleşme sürecinde alabildiğine iyileşen ulaşım ve iletişim imkânları yerel ve bölgesel kalkınma açısından yeni şartlar ve fırsatlar ortaya çıkarmaktadır. Günümüzde potansiyelini iyi değerlendiren, uygun stratejiler çerçevesinde bütün toplumsal kesimleri kalkınma sürecine katan ve iyi

yönetişim modellerini hayata geçirebilen şehir ve bölgeler daha hızlı bir gelişme trendi yakalamaktadır.

6. Kentlerin en önemli özelliği fiziksel özelliğidir. Kentlerin birinci fiziksel ögesi binalar, ikincisi yollardır (sokaklar, anayollar, caddeler, bulvarlar...). Diğer bir fiziksel unsur ise park ve bahçeler gibi alanlardır. Bir kentin nüfusu arttıkça, bu nüfusu barındıracak yapıların sayısı da artar. Bunların plansız, deneimsiz ve başıboş gerçekleşmesi kentlerin taşlaşması, beton ve asfalt yığına dönmesiyle sonuçlanır. Gelişmekte olan ülkeler bunu en yoğun şekilde yaşamaktadır.

7. Kent planlaması, sanayileşme ve kentleşmenin getirdiği sorunların aşılması, süreç esnasında çıkabilecek sorunlar için önlemler alınması ve insanların bir yerleşim biriminde nasıl daha mutlu ve doğa ile uyumlu yaşabileceklerini bilimsel yöntemlerle planlayan ve projelendiren bir uğraşlar bütünüdür. Bu planlama anlayışında kent ve bölgesi, sosyal, ekonomik ve politik bir bütünlüğe sahip olarak görülmektedir. Bu organik bütünlüğün planlaması ise bölge ölçeğinden başlayacaktır.

8. Kent planlamasında yerel, ulusal ve küresel boyutta yaşanan değişimler iyi okunmalı ve planlamalar ona göre yapılmalıdır. Bugün Baltık ülkelerinde nüfusun %12,5'i evlerinde çalışmakta ve ücretlerini almaktadır. Bu orana önümüzdeki yıllarda daha da artacaktır. O halde ulaşım planlamalarında bu durum dikkate alınmalıdır. Türkiye dünyada yaşanan kentleşme hızını daha iyi izleyebilse idi bugün bu kadar köy okulu atıl yatırıma dönüşmüş olmayacaktı. Günümüzde okulların yaklaşık %75'i köylerdeyken, öğrencilerin ancak %25 i köylerdeyken, Türkiye'de geçmişte "*köy enstitüleri*" kurmak yerine dünyadaki gelişmeler iyi okunsa ve "*kent ve kentleşme enstitüleri*" kurulmuş olsaydı Türkiye bugün çok daha iyi planlanmış ve daha iyi gelişmiş kentlere sahip olabilirdi.

9. Sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması ve yaşanılabilir şehirlerin oluşması için belediyeler planlama konusunda daha dikkatli ve vizyoner davranmalı, iskân sahaları, ulaşım, sanayi bölgeleri, sosyal alanlar, mezarlıklar, arıtma sahaları, atık depolama alanları vb alanlarla ilgili uzun vadeli projeksiyonlar çıkarılmalıdır.

10. Batıda kentleşme ile kentlileşme eş zamanlı gerçekleşmiş ve yaklaşık 200 yıl sürmüştür. Kentleşmenin uzun zaman içinde nispeten daha yavaş gerçekleşmesi hem daha planlı kentlerin kurulmasına hem de kentleşmeyle birlikte kentlileşmenin de sağlanmasına yol açmıştır. Oysa Türkiye'de hemen her şey son 50 yıl içinde olup bitmiş ve kentleşme adeta bir hücum şeklinde yaşanmıştır. Dolayısıyla hem şehirlerin planlı gelişmesi yeterince mümkün olmamış hem de yeterli bir kentlileşme (kentli olma bilinci) geliştirilememiştir.

11. Bu yüzden yukarıda söz konusu edilen açığı kapatmak için hem etkili planlama hem de kentlilik bilincini geliştirici çalışmalara daha çok önem verilmelidir. Bunun yanı sıra kentlilik ve kentleşmenin sosyal göstergelerinden olan çeşitlilik, çoğulculuk, bireyselleşme, kurumsallaşma, farklı din, inanç ve farklı yaşam tarzlarına saygı, kamu haklarını koruma duyarlılığı gibi olguların gelişimi teşvik edilmelidir.

12. Yerel yönetimlerin hizmet sunumunda, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcılık ve verimlilik esas alınmalı, kamu hizmetlerinden yararlanmada fırsat eşitliği sağlanmalı, işbirliği ve katılım yöntemleri geliştirilmeli, doğal kaynakların kullanımında ekolojik denge gözetilmeli, kentleşme sürecinde çok merkezli, yığılmayı önleyen ve dengeli mekânsal gelişmeye odaklı, dinamik, çekici ve yarışmacı alt merkezler oluşturulmalıdır.

13. İklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için yerleşim alanlarında sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı teşvik edilmelidir.

14. Kentlerde ekonomik, sosyal ve mekânsal gelişmelerin yaşam destek sistemleri üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması, hava, su ve toprak kirliliğinin önlenmesi, doğal ve teknolojik tehlike ve risklerden arındırılmış, sağlıklı, güvenli ve nitelikli yaşam şartlarının oluşturulması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

15. Kentleşmede sürdürülebilirliğin ilk şartının kenti afetlerden korumak olduğu bilinci oluşturulmalıdır. Bu yüzden öncelikle her şehir için afet risk unsurları ortaya konulmalı, risk haritaları çıkarılmalı, afetlerle mücadele stratejisi geliştirilmeli, yapılacaklarla ilgili planlama, projelendirme ve uygulama süreçleri belirlenmelidir. Kentlerde yapılacak yatırımlar, alt yapı çalışmaları, bölge planı, il çevre düzeni, ulaşım planı ve diğer çalışmalar hazırlanan risk haritalarına göre yapılmalıdır.

16. Türkiye’de çoğu kentlerimizde katı atıklar hala vahşi depolama yöntemiyle depolanmaktadır. Bu uygulama hem sağlık açısından hem de atıkların enerji potansiyelinin değerlendirilememesi açısından mahzurlar içermektedir. Bu konuda dünyada önemli gelişmeler yaşanmakta olup modern depolama ve dönüşüm sistemleri kullanılmaktadır. Bu yaklaşım Türkiye’de de bir an önce yaygınlaştırılmalıdır.

17. Bir kentte yaşayan insanların güvenlik, sağlıklı bir çevre, temiz su, temiz hava, istihdam, konut, ulaşım, katılım, eşitlik, sağlık, spor ve dinlenme gibi hakları vardır. Kent yönetimleri bu hakları optimal düzeyde temin etmek için gerekli tedbirleri almalıdırlar. Zira kent yönetimlerinin temel görevi, toplum yaşamının sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesini sağlamaktır. Toplumsal yaşamdaki temel ihtiyaçlar ise barınma, beslenme, eğitim, sağlık vb alanlar olarak ortaya çıkmaktadır.

18. Kentlerimizin çoğunda, illerin gelişiminde belirleyici olan kurumlar arasında sağlıklı iletişim ve uyumlu çalışma konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Oysa yaşanabilirlik düzeyi yüksek kentler kurabilmek, ancak belediyeler, özel sektör, kamu kurumları ve STK'lar arasında güçlü ve sistematik bir işbirliği geliştirilmesiyle mümkün olacaktır. Bu konuda özellikle kentlerde bulunan araştırma kurumlarının kent sorunları öncelikli çalışmaları sağlanmalı, diğer taraftan icra kurumları ise bu araştırmalardan hakkıyla faydalanabilmek için gerekli mekanizmaları oluşturmalıdırlar.

19. Üniversiteler, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarınca kent ve kentsel yaşamla ilgili gerçekleştirilen araştırma ve organizasyonlar yetkili kişi ve kurumlarca daha çok dikkate alınmalıdır. Yerel düzeyde görev yapan basın yayın organları da duyarlı davranmalı, daha nitelikli ve derinlikli sonuçlar üretmek ve dikkatleri önemli konulara çekmek üzere, özellikle araştırmacı gazetecilik yapan muhabir ve yazarlarını bu etkinliklere katılmaya teşvik etmelidirler.

20. Kentlerimizin engelli insanlarımız açısından engelsiz kent haline gelebilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Bu konuda yapılması gerekenlerin başında kanunların engellilere tanıdığı hakların eksiksiz bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve kent mobilyası, ağaçlandırma, trafik ışık ve levhaları, park uygulamaları, vitrin düzenlemeleri, cadde üzerindeki bodrum kat girişleri vb kentsel altyapı ve üst yapı uygulamalarını engellilerin durumunu dikkate alarak planlamak gelmektedir.

21. Kentlerimiz, kadınların kentli haklarının gözetildiği, yerel karar alma süreçlerine katılımlarının sağlandığı, yaşam koşullarının iyileştirildiği, yerel eşitlik politikalarının oluşturulduğu hizmet sunumlarının gerçekleştirildiği kadın dostu kentlere dönüştürülmelidir. Bunun için özellikle kadınların karar alma süreçlerine katılımı artırılmalı; kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik stratejiler geliştirilmeli ve uygun araçlarla bu stratejiler yaşama geçirmelidir.

22. Kentlere göç eden vasıfsız ve yoksul insanların işsizlik riskini azaltmak ve sosyokültürel ihtiyaçlarını karşılamak için ulusal ve yerel düzeyde topluma entegrasyon ve aidiyet duygusunu geliştirici önlemler alınmalı, aktif istihdam politikaları geliştirilmeli ve bütün bunları içeren bir "Göç Yönetim Stratejisi" geliştirilmelidir.

23. İller için yoksulluk haritaları çıkarılmalı ve elde edilen veriler ışığında istihdam, girişimcilik, eğitim, vb. alanlarda yoksullara özel düzenlemelere gidilmelidir. Yoksullukla daha etkin ve sistematik bir biçimde mücadele edebilmek için resmi, özel, özerk vb. bütün kurum ve kuruluşların eşgüdüm halinde çalışmaları özendirilmeli ve bu alanda kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamaya yönelik yasal düzenlemelere gidilmelidir.

24. Yoksullukla mücadele konusunda kamu yönetiminde ve devlet bürokra-

sisinde yeni bir yapılanmaya gidilmelidir. Konu, hükümetin doğrudan etki alanından çıkarılmalı ve “Yoksullukla Mücadele Üst Kurulu” adlı bir kurul oluşturulmalıdır. Gelişmiş ülkelerdeki refah devleti ve sosyal politika uygulamaları da dikkate alınarak gelir dağılımındaki adaletsizlik giderilmelidir. Özellikle AB ve OECD üyesi ülkelerin belirlemiş olduğu standartlar dikkate alınarak yoksul kesimin genel bütçeden aldığı pay arttırılmalı ve vergi yükü emekten sermayeye kaydırılarak reel sektör desteklenmelidir.

25. Üniversitelerde yoksulluk ile ilgili lisans, yüksek lisans, doktora düzeyinde eğitim veren bölümler kurulmalı, sorun akademik düzeyde sahiplenilerek yoksullukla mücadele alanında uzmanlar yetiştirilmeli ve ilgili kurum ve kuruluşlarda bu sıfatla istihdam edilmelidir.

26. “Herkes için kent” yaklaşımı esas alınarak kentsel hizmetlere engelli, yaşlı ve hareket kısıtlılığı olan herkesin erişebilmesi sağlanmalı, yeni yapılacak planlama ve kentsel tasarımlarda toplumun dezavantajlı kesimleri de dikkate alınmalıdır.

27. Dezavantajlı grupların yaşam kalitesinin artırılması için bu gruplara yönelik özel eğitim programları geliştirilmeli, kurumsal yapılar oluşturulmalı ve gerekli durumlarda pozitif ayrımcılık uygulanmalıdır.

28. Gençlerin kentsel yaşama ve karar süreçlerine katılımı için etkin bir program uygulanmalıdır. Bu konuda ilgili bütün tarafların katılımıyla bir “Gençlik Gelişim Stratejisi” hazırlanmalı ve bu çerçevede kısa, orta ve uzun vadede yapılacaklar ortaya konulmalıdır.

29. Hükümet tarafından hazırlanan IX. Kalkınma Planında AR-GE harcamalarının GSYİH içindeki payı ve harcamalarda özel sektörün ağırlığının artırılması temel hedefler arasına alınmıştır. Bu imkânlardan daha iyi faydalanmak ve özel sektörün yenilik yaratma yeteneğinin artırılmasını sağlamak için iller düzeyinde yapılacaklar konusunda eylem planları hazırlanmalıdır.

30. Dünyada gittikçe gelişmekte olan yerel yönetimlerin güçlendirilmesi eğilimi de dikkate alınarak, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında görev bölüşüm ve hizmet ilişkilerini yeniden düzenleyen ve uzun zamandır TBMM’de ilgili komisyonlarda bekletilen “Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı” yeniden gündeme alınarak mecliste görüşülmeli ve kabul görmesi halinde bir an önce uygulamaya konulmalıdır.

III. Sempozyum Kapsamında Malatya’da Kentleşme ve Kentlilikle İlgili Öne Çıkan Görüş ve Düşünceler

1. Yaklaşık on bin yıllık bir tarihe yaslanan, iki bin yıldır kendi adıyla var olan, bu süreçte dünya ve Türkiye’nin ortak mirasına önemli değerler katmış

olan Malatya, ülkemizin önemli illerinden birisidir. 1.241.000 hektarlık yüzölçümü, yaklaşık 750.000 nüfusu, 1'i merkez olmak üzere toplam 14 ilçe, 10 bucak, 52 belediye ve yaklaşık 500 köyüyle Malatya ülkemizdeki iller arasında önemli bir yere sahiptir. Malatya, ülkemizdeki kültür ve insan zenginliğinin belli bir ahenk ve belli bir insicamla bir araya geldiği, bir coğrafyada buluşup harmanlandığı, kaynaştığı ve bu renklerin birbirini tamamlayarak adeta bir "ebru" oluşturduğu güzel bir coğrafyadır.

2. Türkiye'nin son yıllarda dış politikada ortaya koyduğu başarı ve "*komşularla sıfır problem*" yaklaşımı, ülkemizin sınır kentlerinin hızlı bir gelişim süreci içine girmelerine yol açmıştır. Buna karşın Malatya'nın da aralarında bulunduğu Muş - Uşak hattında yer alan orta kuşak iller, eğer bu dezavantajı aşacak yeni gelişme unsurları ortaya koyamadıkları takdirde önümüzdeki yıllarda ülke içi kentler arası rekabette daha çok dezavantajlı duruma düşecektir. Malatya ile ilgili bu dezavantajı aşacak bir projeksiyon ortaya konulmalıdır.

3. Malatya'nın komşu ülkelerle ticareti yok denecek kadar azdır (%5). Bu oranın artırılması için projeler geliştirilmelidir. Bu hususta Malatya TSO ve işadamları derneklerine önemli görevler düşmektedir. Bu sürecin hızlandırılmasında Malatya'nın hızlı tren ve Trabzon - Hatay hattında inşa edilecek karayolu güzergâhına dâhil edilmesi hayati önem arz etmektedir.

4. Malatya'nın komşu ülkelerin yanı sıra komşu illerle olan ilişki ve işbirliği de çok düşük düzeydedir ve bir stratejiden yoksundur. Elazığ, Adıyaman, Gaziantep ve Kayseri gibi komşu illerin Malatya için ne ifade ettikleri belirsizdir. Oysa ticaretteki başarısıyla Gaziantep, sanayi potansiyeli açısından ise Kayseri işbirliği oluşturmak ve model almak açısından Malatyalı işadamları için önemli bir potansiyel sunmaktadır. Bu anlamda Malatya, bir il olarak her bir komşusuyla işbirliği imkânlarını değerlendirmeli, karşılıklı kazanma ilkesine dayanan bir strateji ortaya koymalı ve bu illerle ortak organizasyonlar gerçekleştirmelidir.

5. Özellikle Gaziantep, Kayseri ve Bursa son yıllarda ortaya koydukları gelişme trendiyle ülkemizde öne çıkan orta büyük illerin başında gelmektedirler. Bu iller bu yönleriyle iş dünyasının sürekli ilgisine mazhardır. Birçok holding, bünyelerinde bu illeri izleyen özel birimler oluşturmuştur. Malatya aslında potansiyel olarak bu illerle aynı kulvarda olması gereken bir ildir. Ancak benzer bir gelişim trendini yakalayamamıştır. Gaziantep'in 2000 yılında yaklaşık 435 milyon dolar olan ihracatı 10 yılda 8 kat artarak 2010 yılında yaklaşık 4 milyar dolara ulaşmışken aynı dönemde Malatya'nın ihracatı sadece 2 kat artabilmiştir. Yine 15 yıl kadar önce Malatya ile Gaziantep'in ihracat rakamları arasında yaklaşık 2 kat fark varken, günümüzde bu fark 15'e yükselmiştir. O halde bu illeri harekete geçiren dinamikler incelenerek, benzer potansiyelle sahip olma-

sına rağmen aynı gelişmenin Malatya'da neden mümkün olmadığı ortaya konulmalıdır.

6. Malatya'nın kentsel ulaştırma sorunlarının çözümü için toplu taşımaya odaklı bir ulaştırma sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Kentler büyüdükçe nüfus artmakta, nüfus artışı ise yolcu sayısının artmasına neden olmaktadır. Kentiçi ulaştırma sistemleri seçilirken ve planlanırken, hem talebi karşılayacak hem de gelecekteki gelişmelere uyarlanabilecek sistemlere öncelik verilmelidir. Bunun için kentin ekonomik ve kentsel özelliklerini dikkate alan, toplu taşıma odaklı bir ulaşım sistemleri projeksiyonu geliştirilmelidir. Bu çerçevede, Malatya kent içi ulaşımının omurgası olan doğu-batı aksı üzerine oturan bir raylı sistem çalışmasının ilk aşamada plan düzeyinde sonuçlandırılması ve kentin imar planına işlenmesi önem arz etmektedir.

7. Malatya göreceli olarak bölgenin en gelişmiş şehri olduğundan son yıllarda özellikle çevresindeki illerden yoğun göç almaktadır. İyi yönetilmesi halinde şehrin gelişimi için bir dinamığe dönüşebilecek bu göçler, kötü yönetilmesi durumunda ise şehrin gelişimini oldukça olumsuz etkilemektedir. Bu sakinca- ları ortadan kaldırmak için, yoğun göç baskısı altında olan bölge ve semtlerin göçten kaynaklanan temel sorunları tespit edilerek sosyal uyuma yönelik çalışmalar yapılmalı ve fiziki altyapı iyileştirilmelidir.

8. Kent insanının havaya suya ihtiyacı olduğu kadar kültürel ve sanatsal faaliyetlere de ihtiyacı olduğu dikkate alınarak ilimizin kültürel ve sosyal faaliyetler açısından bir cazibe merkezi haline getirilmesi sağlanmalıdır. Bu çerçevede Malatya'nın yerel fikri hayatının canlı tutulması, çeşitliliğe, sorgulamaya ve tartışmaya açık toplumsal özelliğinin korunması ve geliştirilmesi için fikir kulüpleri, kiraathaneler, kültür merkezleri ve kültür-sanat ağırlıklı STK'ların açılması ve yaygınlaşması desteklenmelidir.

9. Malatya'nın bilgi toplumu oluşturma sürecine uyum sağlaması, bilişim ve elektronik teknolojileri konusunda yeterli düzeyi yakalayabilmesi için, "*Türkiye Bilgi Toplumu Stratejisi*" ne benzer bir çalışma, Malatya için il boyu- tunda hazırlanarak uygulamaya konulmalıdır.

10. Malatya'daki eğitim düzeyinin yükseltilmesi için okul öncesi eğitim yaygınlaştırılmalı, okuryazar olmayan nüfus minimize edilmeli, eğitim kurumlarının teknik, fiziki ve entelektüel kapasiteleri iyileştirilmelidir.

11. Malatya'nın sosyoekonomik göstergeler ve rekabetçilik endekslerinin iyileştirilmesi açısından mutlaka çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biri erişebilirlik sorunudur. Erişebilirlik sorununda önemli bir açılım ortaya koy- ması Malatya'yı rekabetçilik gücü açısından daha ileriye götürecektir.

12. Deprem riski Malatya için en başta gelen doğal afet riskini oluşturmak-

tadır. Bu yüzden Malatya’da sürdürülebilir bir kentleşme sağlamanın ilk şartı kenti deprem riskine karşı korumaktan geçmektedir. Zira depreme karşı koruyamadığımız bir kenti sürdürülebilir kılamayız. Bu anlamda Malatya deprem konusunda mutlaka bir strateji geliştirmeli ve yapılacak çalışmalar sistematik bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

13. Doğu Anadolu Fayı (DAF) ülkemizin en önemli deprem kuşaklarından birini oluşturmaktadır. DAF kuşağında Bingöl, Elazığ, Malatya, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Antakya illeri bulunmaktadır. Tüm bu deprem kuşağında yaklaşık 3 milyon kişi yaşamaktadır. DAF’ın jeolojik özellikleri ve tarihsel deprem kayıtları bu kuşak içerisinde 7’den büyük depremlerin olabileceğini göstermektedir. Tarihsel katalog verilerine göre MS 602 yılından 1905 yılına kadar bu hat üzerinde 21 yıkıcı deprem oluşmuştur. Bunların 13 tanesi Malatya, 2 tanesi Kahramanmaraş, 2 tanesi Muş-Bingöl arası, 2 tanesi Palu (Elazığ) ve 2 tanesi de Hazar Gölü (Elazığ) çevresinde gerçekleşmiştir.

14. Bu veriler Malatya’nın her 100 yılda bir yıkıcı bir depremle karşı karşıya kaldığını, Doğu Anadolu fay hattı üzerindeki en riskli bölge olduğunu, bu fay üzerinde son bin yılda oluşan depremlerin çoğunun Malatya merkezli gerçekleştiğini göstermektedir. Dahası Malatya sadece doğu Anadolu fay hattının değil aynı zamanda Malatya - Ovacık fay hattının da tehdidi altındadır.

15. Bir taşra kenti olmasına rağmen Malatya’nın sanayi katma değeri Türkiye ortalamasının üzerindedir. Aynı durum meyve üretim değeri için de geçerlidir. Yine başta organ nakli ve kanser tedavisi olmak üzere Turgut Özal Tıp Merkezi’nin uluslar arası bir referans merkezi haline gelmesi Malatya için önemli bir kazanımdır. Malatya’nın mevcut durumdaki bu üstünlükleri daha da geliştirilerek devam ettirilmelidir.

16. Malatya’nın ana gelişim eksenini sağlık ve ona bağlı olarak gelişecek turizm olarak belirlemeli ancak hizmetler sektöründeki bu alanların yanı sıra sanayide gıda ve tekstil, tarımda ise meyvecilik ve balıkçılık alanları önemsenmeli ve geliştirilmelidir. Bunun yapılması durumunda Malatya’nın ana gelişim alanları öncelikleri Türkiye ve Dünyadaki gelişmelere paralel olarak hizmetler sektörü, sanayi sektörü ve tarım sektörü olarak belirlenmiş olacaktır.

17. Türkiye, 2023 yılına kadar dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olma hedefini benimsemiştir. Ekonomideki mevcut büyüme trendi bu hedefin tutacağını göstermektedir. Bu anlamda Malatya için yapılacakların başında, Türkiye’nin ulusal hedefleri ile uyumlu bir “*Malatya Vizyonu*” geliştirmek olmalıdır. Stratejik amaçlar ve hedefler belirlenmeli ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılması gerekenler planlanmalıdır. İlin bir gelişim planı olmalı, bu plan sürekli, zenginleştirilmeli, geliştirilmeli ve gerektiğinde revize edilmelidir.

IV. Genel Değerlendirme ve Sonuç

Genel olarak sempozyumda sunulan bildiri, panel ve konferanslarda kentleşme ve kentlileşme süreçlerinin birbirleriyle etkileşim halinde olan süreçler olduğu vurgulandı. Bu kapsamda sebep sonuç ilişkileri bağlamında ele alındığında kentlerdeki fiziksel yapı(laşma)nın ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel yansımalarının bulunduğu gibi ekonomik, sosyal ve siyasal alanda meydana gelen değişikliklerin kentlerdeki yapılaşma üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu belirtildi. Kentlerdeki fiziki yapı ile ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel yapı arasında geçişken bir ilişkiler ağı bulunduğu somut örneklerle ortaya konuldu. Sempozyum kapsamında düzenlenen panel ve bildirilerde daha yaşanılabilir kentsel mekanlar ve sosyal ilişkiler ağı kurmanın ancak insan merkezli kent algısının esas alındığı bir düşünceyle mümkün olabileceği vurgusu yapıldı. Sürdürülebilir bir kentleşme ve kentlileşme sürecinin yaşanabilmesi için kamu otoritesinin yerinde ve zamanında karar alması ve aldığı bu kararların uygulanması hususunda kararlılık göstermesi gerektiği belirtildi. Planlama, mekan, fiziksel, ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel yapı, fırsatlar, sorunlar ve çözüm önerileri vb. kente ve kentliye dair birçok konu sempozyuma katılan uzmanları tarafından tartışıldı.

Sempozyumun düzenlenmesine emek ve katkı veren tüm kişi, kurum ve kuruluşlar ile sempozyuma bildiri sunarak veya dinleyici olarak katılanlara teşekkür eder, bu tür organizasyonlarda daha iyiye ulaşmanın sürdürülebilirlik sağlanmasıyla mümkün olabileceğini ve sürdürülebilirliğin de bu tür organizasyonları düzenleyen kurumlara sahip çıkmakla mümkün olacağını özellikle belirtildiğini gerekmektedir.

* * *

Prof. Dr. İbrahim GEZER

BİLSAM Yönetim Kurulu Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Gökhan TUNCEL

İnönü Üniversitesi İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü